

Nadja Jungmann

Schuldenproblematiek, hét maatschappelijk vraagstuk van deze tijd!

Nadja Jungmann is een bevlogen lector, spreker, onderzoeker en auteur op het gebied van schuldhulpverlening. Vanuit haar lectoraat aan de Hogeschool Utrecht en haar organisatieadviesbureau Social Force is ze constant bezig met het vraagstuk: Wat is er nodig om de uitvoering van schuldhulpverlening en incasso zo goed mogelijk te laten verlopen en daarmee zowel de schuldeiser als de schuldenaar tegemoet te komen?

Tijdens haar studies bestuurskunde en filosofie was Jungmann actief voor de jongerenafdeling van D66. Daar kwam zij in aanraking met debatten over schuldhulpverlening. Min of meer toevallig rolde ze in een positie waarin ze haar promotieonderzoek kon schrijven over deze problematiek. 'Het is echt mijn onderwerp geworden, er zitten ontzettend veel interessante kanten aan. Enerzijds heb je de immateriële kant. Schulden staan zelden op zichzelf. Naast financiële problemen spelen er vaak ook allerlei andere problemen: psychosociale problemen, een verslaving, en

bijvoorbeeld opvoedproblemen. De andere kant is het juridische doolhof van wet- en regelgeving. Onderzoek toont aan dat er allerlei relaties zijn tussen schulden en andere problemen: criminaliteit, verzuim op werk en/of school en gezondheidsproblematiek.'

'Financiën vormen de basis van je bestaan. Zonder geld geen huis, eten of opvoeding van kinderen. Schuldenproblematiek werkt zeer ingrijpend in op levens van mensen. Vanuit mijn positie bij de Hogeschool kan ik praktijkgericht onderzoek doen naar de manier waarop

dr. Nadja Jungmann
lector Rechten, schulden en
incasso Hogeschool Utrecht
en oprichter Social Force
www.schuldenenincasso.nl

‘Door de combinatie van werkzaamheden voor de Hogeschool en Social Force kan ik vragen beantwoorden waar het werkveld wat aan heeft.’

hulpverlenende instanties zo effectief en efficiënt mogelijk hun cliënten kunnen helpen. Ik ben jarenlang verbonden geweest aan de universiteit, maar ik merkte daar dat ik te ver afstand van de werkvloer. Ik was aan het verzamelen, ordenen en analyseren, maar het ontbrak aan mogelijkheden om er direct iets mee te doen. Door mijn combinatie van werkzaamheden voor de Hogeschool en Social Force kan ik enerzijds onderzoek doen waar de beroepspraktijk op wacht en anderzijds direct met de resultaten aan het werk gaan.’

Screening voor doelgerichte hulpverlening

Op dit moment werkt Jungmann samen met Regioplan aan een screeningsinstrument voor mensen die in de schuldhulpverlening terechtkomen. ‘Het instrument is bedoeld om de hulpverlening verder te professionaliseren. Er zijn vragen bij die aan moeten geven hoe het gesteld is met de motivatie en vaardigheden van de betreffende schuldenaar. Willen of kunnen de mensen wel iets aan hun situatie doen? De screening moet een voorspellende waarde hebben. Onder andere moet hieruit blijken of iemand bereid zal zijn om de noodzakelijke concessies te doen om met een driejarige schuldregeling uit de schulden te komen. Het is een vreselijk lastige opgave om met een inkomen onder bijstandsniveau in drie jaar zoveel mogelijk af te betalen. De ‘beloning’ na afloop is kwijtschelding van het restant.

Om die beloning te incasseren moet je heel wat laten. Drie jaar lang geen feestje geven op je verjaardag, niet uit eten en geen leuke uitstapjes. Ben je bereid en in staat om dat op te geven om uit de schulden te komen?’

‘Naast motivatie komen ook vaardigheden aan bod. Dat zijn vragen over ordening of het openen van brieven, maar ook: “Kun je me nu vertellen wat je op je bankrekening hebt staan?” Dit instrument is voor mij een mooi voorbeeld van enerzijds ontwikkeling en onderzoek en anderzijds hoe je resultaten daarvan vervolgens praktisch teruglegt bij de uitvoerders op de werkvloer. Het instrument geeft aan waar de zwakke plekken liggen en dit helpt bij het bepalen van het juiste traject voor de schuldhulpverlening aan de betrokkene. Het instrument wordt vrij beschikbaar voor de hele markt, maar het is wel belangrijk dat ik me inzet voor de bekendheid ervan. Het vergt een andere manier van werken en daarom probeer ik het toe te lichten op studiedagen en congressen.’

Een breed podium

Nadja Jungmann is een voorvechter van haar vakgebied en dankzij haar wetenschappelijke en praktische achtergrond een autoriteit op het gebied van de schuldhulpverlening. Haar kennis is veelgevraagd en ze wil deze graag verspreiden. ‘Mijn onderwerp heeft de laatste jaren in de media veel meer aandacht gekregen. Eén op de drie

huishoudens had in 2011 minstens één of twee achterstanden en dat waren geen bedragen meer die met één keer vakantiegeld zijn weg te poetsen. We zien nu dat ook jongeren, mensen met hogere inkomens en juist de vergrijzende groep bij schuldhulpverlening aankloppen, groepen die voorheen nog niet veel gezien werden.'

'Ik meng me in debatten door ingezonden stukken te schrijven in kranten, door columns te publiceren en door actief bezig te zijn met twitter. Door wetenschap, deelname aan het publieke debat en organisatieadvies te combineren, kan ik me op heel verschillende en elkaar ondersteunende manieren bezighouden met die ene vraag: wie wil niet betalen en wie kan niet betalen? Deelname aan congressen is hierbij een belangrijk kanaal. Op uitnodiging van Kerckebosch spreek ik op congressen waarbij veel mensen uit de praktijk aanwezig zijn. Hierdoor kan ik een belangrijke vertaling maken tussen de werksituatie en de wetenschap: ik bespreek nieuwe ontwikkelingen en tools die aansluiten op de huidige manier van werken. De verbinding moet heel direct zijn; de nieuwe kennis moet makkelijk te integreren zijn, dus ik leg uit hoe je hiermee je voordeel kunt doen.'

Keuzearchitectuur

De enorme passie en bevoegdheid, in combinatie met haar vermogen om zeer helder te vertellen over de maatschap-

pelijke vraagstukken die haar bezighouden, doet vermoeden dat Jungmann veel zou kunnen betekenen in de politiek. 'In mijn studententijd en daarna was ik politiek actief. Als je heel specifiek wilt bijdragen aan één thema, dan is je invloed daar beperkt. Op de plaats waar ik me nu bevind, in de combinatie van het organisatieadvies, het onderzoek en onderwijs, is mijn invloedssfeer veel groter en ik voel me daarom ook echt op mijn plek. Mijn hoop is dat we over vijf jaar een netwerk hebben van meerdere lectoren en hoogleraren vanuit verschillende universiteiten en hogescholen die meedenken over de vraagstukken rond schuldhulpverlening.'

'Een van de opgaven die we vanuit het onderzoek hebben, is om schuldenproblematiek als een gedragsvraagstuk te agenderen en daarvan afgeleid de schuldpreventie. Een voorbeeld daarvan: mensen zijn van nature geneigd te kiezen voor een standaardoptie. Bij het verstrekken van hypothecaire leningen is het de moeite waard een verstandige standaardoptie te formuleren. Je kunt dit vergelijken met de indeling van de schappen in de supermarkt, daar legt men op aanwijzing van de afdeling marketing bepaalde producten op ooghoogte opdat we die vooral uit het schap pakken. Ook vanuit Den Haag kunnen we keuzearchitectuur inzetten. We moeten naar beleid en wetgeving waarin een nadrukkelijke aandacht komt voor het menselijke mechanisme!'

'Schuldenproblematiek is ook een gedragsvraagstuk. Zo moeten we het vanuit wet- en regelgeving ook benaderen.'